

NMHH

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

A 20%-os büncselekmény- arány vizsgálata a hírműsorokban

(2015.)

2016. december 2.

Az Mttv. 38 § (1) bekezdése alapján a jelentős befolyásoló erővel rendelkező (továbbiakban: JBE) lineáris audiovizuális médiaszolgáltatók hírműsoraiban: „(...) a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló bűnügyi tematikájú híryanag vagy tudósítás a hírműsorszám időtartamának húsz százalékánál éves átlagban nem lehet hosszabb terjedelmű.”

A bűncselekmény fogalmát¹ A magyar büntető törvénykönyv (Btk.) határozza meg. A törvény a következőképpen fogalmaz:

„Btk. 4. § (1) Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha a törvény a gondatlan elkövetését is bünteti – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a törvény büntetés kiszabását rendeli.

(2) Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely a Magyar Köztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjét, az állampolgárok személyét vagy jogait sérti vagy veszélyezteti.”

A hírműsoroknak a közélet történéseinek bemutatása kell, hogy a legfőbb feladata legyen, és nem elsősorban a nézői igények kielégítése. Így elvárható, hogy a hírműsorok – ha már szükségszerű – a bűnözés világából is az olyan típusú hírekre összpontosítsanak, amelyek közvetlen vagy közvetett módon kapcsolódnak a közülethez. Az ebbe a típusba tartozó hírek három kategóriába sorolhatóak:

1.) A Btk. három olyan fogalmat használ, amelyeket módszertanunkba átemelve jelentősen leszűkítettük a kizárandó bűncselekmények körét. A hivatalos személy (Btk. 459 § 11), a közfeladatot ellátó személy (Btk. 459 § 12) és a külföldi hivatalos személy (Btk. 459 § 13) által vagy ellen elkövetett bűntettek bemutatása – értelmezésünkben - a demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgálja. Ezeknek a személyeknek a tevékenységét a közvélemény részéről kiemelt érdeklődés övezi, az ellenük vagy általuk elkövetett bűncselekmények a demokráciába vetett hitet ássák alá.

2.) Külföldi vagy hazai vonatkozású terrorcselekmények, merényletek, etnikai alapú bűncselekmények, mivel ezek szinte kizárólag politikai vagy ideológiai indíttatásúak.

3.) A szociális indíttatású bűncselekmények egyes fajtái, pl. uzsora, lakásmaffia, mivel ezek a társadalmon belül meglévő feszültségekre hívják fel a figyelmet.

A többi büntetett – értelemszerűen – beleszámítjuk a 20 százalékos szabály alá tartozó bűnügyi híryanagba.

A Médiatanács által JBE-ként beazonosított három médiaszolgáltatón kívül (RTL Klub, TV2 és Class FM) a közszolgálati médiumok hírműsoraiknak tájékoztatási gyakorlatát is vizsgáltuk, így került be a mintákba az M1 esti Híradó, a Duna TV Híradó és a Déli Krónika.

Tanulmányunkban nem csak a bűncselekmény definíciónak megfelelő híradásokkal foglalkozunk, hanem azokkal a beszámolókkal is, amelyeket a szakirodalom „azonnali hatást kiváltó híreknek” nevez. Ide tartoznak a bűncselekmények, a háztartási, közlekedési, munkahelyi balesetek és a természeti katasztrófák. Az erőszakos témák hírértéke magas, miután számos hírfaktort egyesítenek magukba, azaz egy eseményből relatív jó eséllyel lehet hír azáltal, hogy valamilyen formában erőszakot tartalmaz². A hírműsorok befogadását jelentősen befolyásolja, hogy mekkora teret szentelnek az ilyen típusú tudósításoknak a szerkesztők. Ezen események elszenvedői éppúgy áldozatok, mint a büntettek kárvallottjai, a balesetek esetében nem egyszer merül fel mások felelőssége, akik mint elkövetők tűnnek fel az összeállításokban. Az általában egy blokkba szerkesztett hírek dömpingje azt az érzetet erősíti a nézőkben/hallgatókban, hogy a híradások szinte csak a hétköznapi élet borzalmairól tudósítanak. 2015 folyamán a hat médiaszolgáltató több mint 1268 műsorórát vizsgáltuk meg, s ennek összesen 27,5 százaléka számolt be az említett eseményekről.

A TV2 (49,1%) és az RTL Klub hírműsorában (36,9%) szánták a legnagyobb teret az ilyen típusú beszámolóknak. 2014-hez képest a TV2 esetében jelentős, majd' tíz százalékos visszaesést

¹ Bűnügyi tematikájú híryanagnak vagy tudósításnak azokat az összefoglalókat tekintjük, amelyek bűncselekményekről számolnak be.

² Bruns, T. (1998): Veränderungen der Gewaltberichterstattung im politischen Informationsprogramm der öffentlichen und privaten Fernsehens von 1986-bis 1994. In: Mikos, L. (1999): Veränderungen der Gewaltberichterstattung. *tv diskurs*, 1999 oktober (Heft 10.). 89-91.

tapasztaltunk a témakörök megjelenésében (TV2: 58,2%). A Class FM állt a harmadik helyen (26,4%). A közszolgálati csatornák hírműsoraiban egyedül a Duna TV Híradójában (20,4%) érte el a 20 százalékot előfordulásuk. A legkisebb arányt a Déli Krónikában regisztráltuk (10,8%). A bűncselekmények minden műsor esetében nagyobb hangsúllyal szerepeltek a balesetknél vagy a katasztrófáknál. A témák megoszlását módszertanunk sajátossága miatt csak a magyar vonatkozású műsorjegységek viszonylatában elemezhetjük. A balesetek, tragédiák témakörén belül a közlekedési szerencsétlenségek álltak az első helyen, amit a háztartási balesetek követtek a sorban. A harmadik helyen a szélsőséges időjárás okozta katasztrófák, károk témáját találtuk.

1. táblázat: Az „azonnali hatást kiváltó hírek” előfordulása a hírműsorokban (esetszám, időtartam és annak aránya)

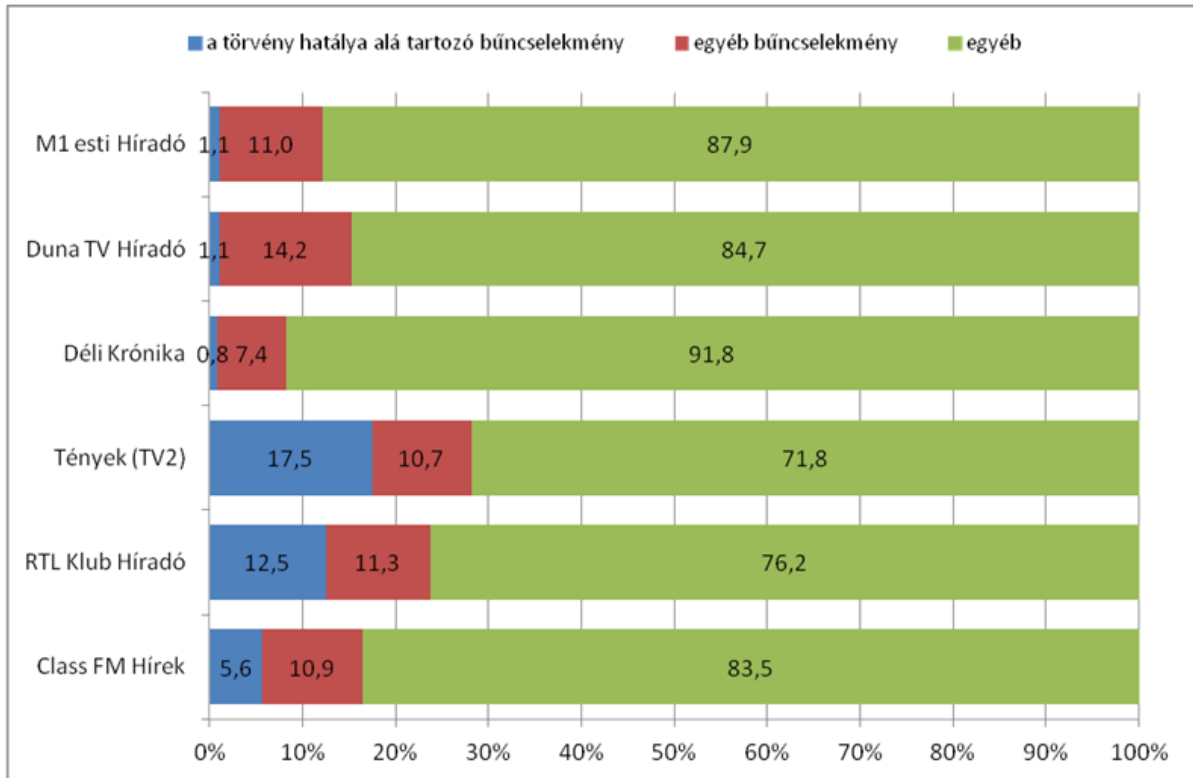
	összes bűncselekmény ³			balesetek, katasztrófák			egyéb		
	N	mp	%	N	mp	%	N	mp	%
M1 esti Híradó	1154	129456	12,1	481	55670	5,2	7876	881221	82,6
Duna TV Híradó	775	73306	15,3	299	24299	5,1	4274	382720	79,7
Déli Krónika	434	33186	8,3	132	9987	2,5	4409	357918	89,2
Tények (TV2)	3049	378088	28,2	2358	280825	20,9	5659	683153	50,9
RTL Klub Híradó	2338	241485	23,8	1282	133430	13,1	6044	640142	63,1
Class FM Hírek	1075	43076	16,5	582	25833	9,9	3969	192071	73,6

Mivel a médiatörvény csak a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló hírek arányát határozza meg, megvizsgáltuk azt is, hogy a bűncselekmények összessége mekkora teret tudhatott magáénak a hírműsorokon belül. Az egyszerűbb megfogalmazás kedvéért a törvény hatálya alá nem tartozó, a kvótába bele nem számítandó bűnügyi híradásokat „egyéb bűncselekményeknek” neveztük el.

A vizsgált hat műsor esetében a demokratikus közvélemény tájékoztatását szolgáló bűntények részesedése közel megkétszereződött 2014-hez képest. Ennek hátterében elsősorban az Európában egyre inkább felerősödő terrorvékenység, másodsorban a Magyarországon egymást követő brókerbotrányok álltak (Buda-Cash, Quaestor, Kun-Mediátor stb.). Terrorcselekményekkel találkozhatott leghosszabb terjedelemben – a TV2 kivételével – mindegyik hírműsorban a néző/hallgató. A TV2 esetében a hivatalos és a közfeladatot ellátó személyeket érintő bűntények prezentálása állt a sor élén, e két témakörnél továbbá éles cezúra volt húzható a közszolgálati és a kereskedelmi csatornák közé.

³ A bűncselekmények közé itt beszámítottuk azokat a bűneseteket, amelyek a demokratikus közvélemény tájékoztatását is szolgálták. Ezek közé soroltuk a hivatalos személy (Btk. 459 § 11) (rendőrök által elkövetett bűncselekmények stb.), a közfeladatot ellátó személy (Btk. 459 § 12) és a külföldi hivatalos személy (Btk. 459 § 13) által vagy ellen elkövetett bűntetteket. A külföldön elkövetett terrorcselekmények is ebbe a kategóriába tartoztak (pl. terrorcselekmények Európában vagy a világ más táján).

1. ábra: A két bűncselekmény-típus előfordulási aránya a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)

2. táblázat: Az „egyéb bűncselekmények” témaköreinek előfordulási aránya a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)

	politikát érintő bűncselekmény	migrációval kapcsolatos bűncselekmény	terror-cselekmény	hivatalos és közfeladatot ellátó személyt érintő bűntény	brókerügy
M1 esti Híradó	14,4	15,0	44,2	6,1	20,3
Duna TV Híradó	11,8	18,9	47,7	4,8	16,8
Déli Krónika	14,7	13,3	48,4	4,3	19,4
Tények (TV2)	15,1	8,5	30,1	32,8	13,5
RTL Klub Híradó	19,5	7,7	35,6	22,8	14,4
Class FM Hírek	15,9	6,7	47,1	12,5	17,8

A következőkben csak azokkal a híradásokkal foglalkozunk, amelyekre a médiatörvény elvárása vonatkozik.

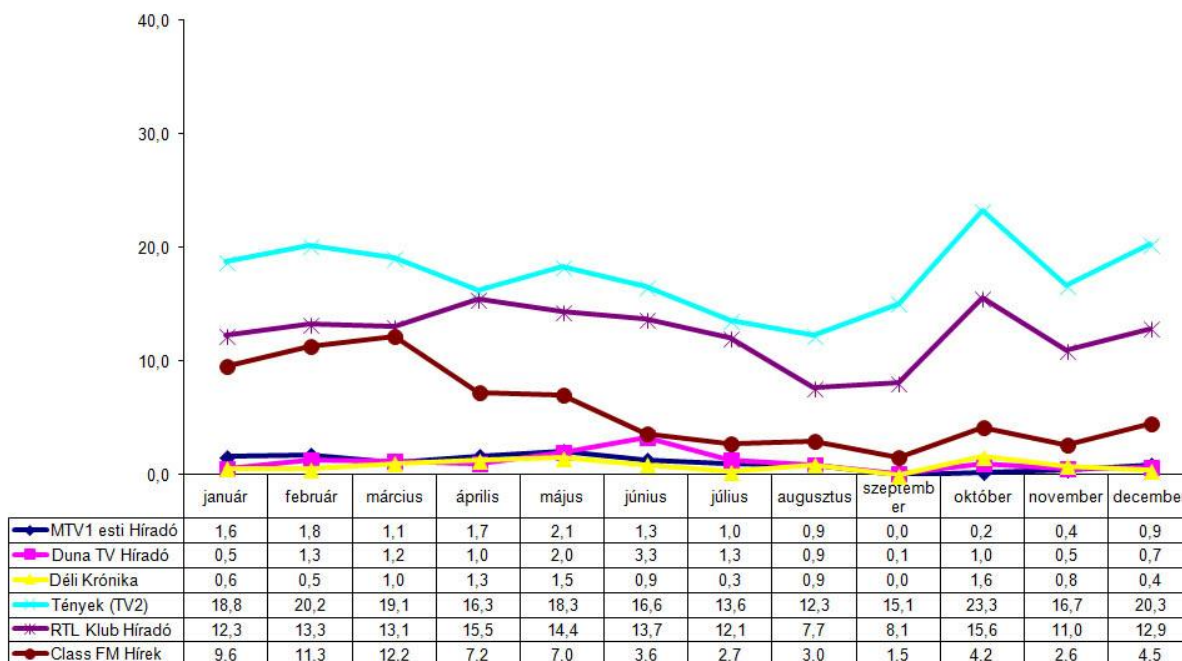
2015-ben egyik vizsgált híradónál sem lépte át a törvényben előírt 20 százalékos arányt a demokratikus közvélemény tájékoztatását nem szolgáló bűncselekmények megoszlása. A legmagasabb részesedést a *Tényekben* mértük (17,5%), amit az *RTL Klub Híradója* (12,5%) követett a sorban, míg a legkisebb valószínűséggel a *Déli Krónikában* (0,8%) találkozhattunk a kérdéskörrel.

A *Tények* adásaiban 2015-ben mindössze három hónapban haladta meg a bűncselekmények prezentációja a 20 százalékot, a legmagasabb értéket októberben regisztráltuk (23,3%). Az *RTL Klub Híradójában* folytatódott a bűnügyi beszámolók részesedésének csökkenése (13,9% vs. 12,5%), 20 százalék fölé egyik hónapban sem ugrott számarányuk. A *Class FM* esetében is a kérdéskör drasztikus visszaszorulása volt tapasztalható (10,1% vs. 5,6%). A közszolgálati hírműsorokban elvételre talákozhattunk a témakörrel, a közmédia programjaiban augusztusban szinte kimutathatatlan volt. Az egyes csatornákon mért arányok egymástól függetlenül változtak, nem volt felismerhető bennük jól interpretálható mintázat.

3. táblázat: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről szóló műsoregységek gyakorisága, hossza és műsoridejének aránya a hírműsorokban (esetszám, másodperc és százalék)

	nem jelenik meg bűncselekmény			megjelenik bűncselekmény		
	N	mp	%	N	mp	%
M1 esti Híradó	9395	1055124	98,9	116	11223	1,1
Duna TV Híradó	5277	474871	98,9	71	5454	1,1
Déli Krónika	4924	397782	99,2	51	3309	0,8
Tények (TV2)	9125	1106977	82,5	1941	235089	17,5
RTL Klub Híradó	8394	888150	87,5	1270	126907	12,5
Class FM Hírek	5258	246282	94,4	368	14698	5,6

2. ábra: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről tudósító híradások aránya havi bontásban (a műsoridő százalékában)

Amikor a hírműsorokban elfoglalt helyüket vizsgáltuk az ilyen típusú híreknek, azt tapasztaltuk, hogy az első öt hírben – ami kiemelt helynek számít a híradókban – részesedésük magasabb volt az összarányuknál a két kereskedelmi televízió híradójának esetében (TV2: 31,4% vs. 17,5; RTL Klub: 34,9% vs. 12,5%). A műsoregységek hosszának mediánja (középpértéke) mind az *RTL Klub Híradójában*, mind a *Tények* esetében meghaladta a két percet. A közszolgálati adókon elenyésző volt a bűnügyekkel foglalkozó műsoregységek kiemelt szerepeltetése.

4. táblázat: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről szóló műsoregységek gyakorisága, hossza, műsoridejének aránya és mediánja a hírműsorok első öt hírében (esetszám, másodperc és százalék)

	N	mp	%	mp
M1 esti Híradó	7	706	0,3	95
Duna TV Híradó	9	961	0,5	117
Déli Krónika	4	476	0,3	120
Tények (TV2)	592	81912	31,4	148
RTL Klub Híradó	642	73519	34,9	124
Class FM Hírek	90	3188	4,1	30

Fontos szempontnak tekintjük azt is, hogy a híradók a műsor elején és végén megjelenő összefoglalókban a bűnügyi beszámolókat szerepeltették-e, tovább hangsúlyozva ezzel a jelentőségüket. Az *M1* és a *Duna TV Híradó*jában szerepeltek a legnagyobb valószínűséggel a bűncselekmények a headline-okban (19,0% ill. 23,9%), ez azonban együtt járt a bűnügyi híradások igen alacsony előfordulásával. A két kereskedelmi televízió headline-jaiban szinte ugyanazzal a gyakorisággal fordultak elő bűncselekményekről szóló hírek. A legalacsonyabb részesedést a Class FM-en mérte az NMHH.

5. táblázat: A törvény hatálya alá tartozó bűncselekményekről szóló műsoregységek hangsúlyozottsága a hírműsorokban (esetszám, százalék)

	nincs hangsúlyozva		hangsúlyozva van	
	N	%	N	%
M1 esti Híradó	94	81,0	22	19,0
Duna TV Híradó	54	76,1	17	23,9
Déli Krónika	47	92,2	4	7,8
Tények (TV2)	1665	85,8	276	14,2
RTL Klub Híradó	1091	85,9	179	14,1
Class FM Hírek	362	98,4	6	1,6

A bűncselekmények csoportján belül külön kategóriát jelentettek a Magyarország határain kívül történt bűntettek.

A műsorok szerkesztői főként a hazai vonatkozású bűnesetek bemutatására koncentráltak (összesen: 92,2%). A külföldi eseményeknek a *Duna TV Híradó*ja (36,1%) és a *Déli Krónika* (25,0%) szentelt nagyobb teret. A nemzetközi bűntettekben belül a közszolgálati csatornákon a gyilkosságok, a kereskedelmi televízióknál az erőszakos cselekedetek prezentációja dominált.

6. táblázat: A külföldön történt, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények aránya és fajtáinak előfordulása a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)

	gyilkosság	rablás, erőszakos bűncselekmény, életelleni bűncselekmény	lopás, gazdasági bűncselekmény	ittas vezetés, cserbenhagyás	%
M1 esti Híradó	55,4	40,3	2,2	2,1	13,4
Duna TV Híradó	45,6	42,2	6,2	6,0	36,1
Déli Krónika	50,4	29,9	5,1	14,6	25,0
Tények (TV2)	40,0	45,4	11,6	3,0	6,2
RTL Klub Híradó	31,5	49,9	11,2	7,4	8,4
Class FM Hírek	28,6	49,6	14,9	6,9	8,0

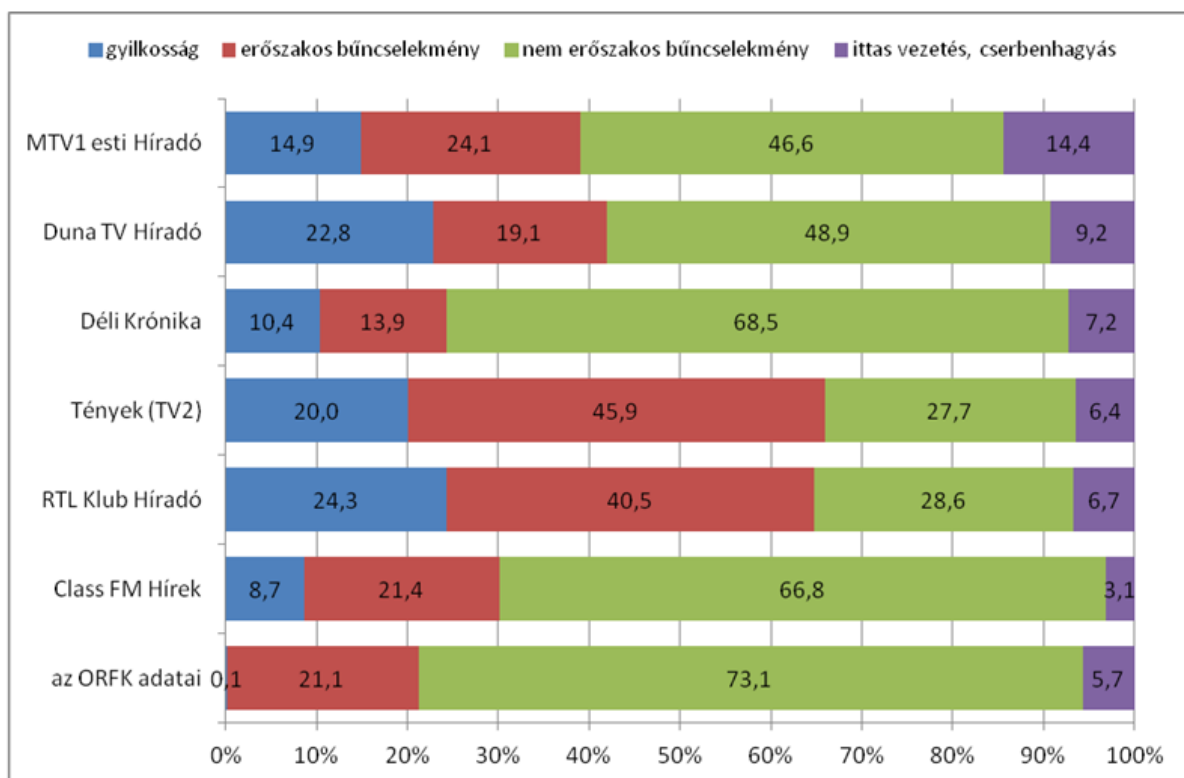

A hírműsorokban megjelenő bűncselekményeket négy csoportba soroltuk, amelyek a következők voltak: gyilkosság, erőszakos bűncselekmény (rablás, testi sértés, állatkínzás stb.), nem erőszakos bűncselekmény (lopás, gazdasági bűncselekmény stb.) és ittas vezetés, cserbenhagyás.

A hazai bűnesetek média megjelenéseit az ORFK 2015-ös adataival vetettük össze. A Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztályának Bűnügyi Statisztikai Rendszeréből⁴ hívtuk le az egyes bűncselekmény fajták előfordulásainak statisztikáját, amelyet kategóriáink szerint csoportosítottunk. A Magyarországon elkövetett bűncselekmények mindössze 0,1 százalékát tették ki a gyilkosságok, ellenben az elektronikus médiumokban mégis a bűnesetekre szánt műsoridő több mint 20 százalékát ennek a témának szentelték. Ez egyrészt magyarázható azzal, hogy az emberek érdeklődését mindig is jobban felkeltették az erőszakkal kapcsolatos hírek, másrészt a televíziók számára vizuálisan könnyen megjeleníthetőek ezek a cselekmények. Nem várható el a műsorok szerkesztőitől, hogy a bűnügyi statisztikáknak megfelelően szerepeltessék az egyes elkövetési típusokat, azonban olyan mérvű hangsúlyeltolódást regisztráltunk, amivel már jelentős mértékben befolyásolhatták a befogadók percepcióját. A gyilkosságokkal kapcsolatban az esetek 35 százalékában olyan ügyekről számoltak be, amelyek vagy bírósági szakaszban jártak, vagy még lezáratlanok voltak.

A két kereskedelmi csatornán számítottak leginkább meghatározónak a gyilkosságok és az erőszakos bűntettek, a két témakör együttes előfordulása meghaladta a 60 százalékot - a megoszlás kimagasló volt a többi hírműsorhoz képest.

3. ábra: A Magyarországon történt, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények fajtáinak előfordulása a hírműsorokban (a műsoridő százalékában)

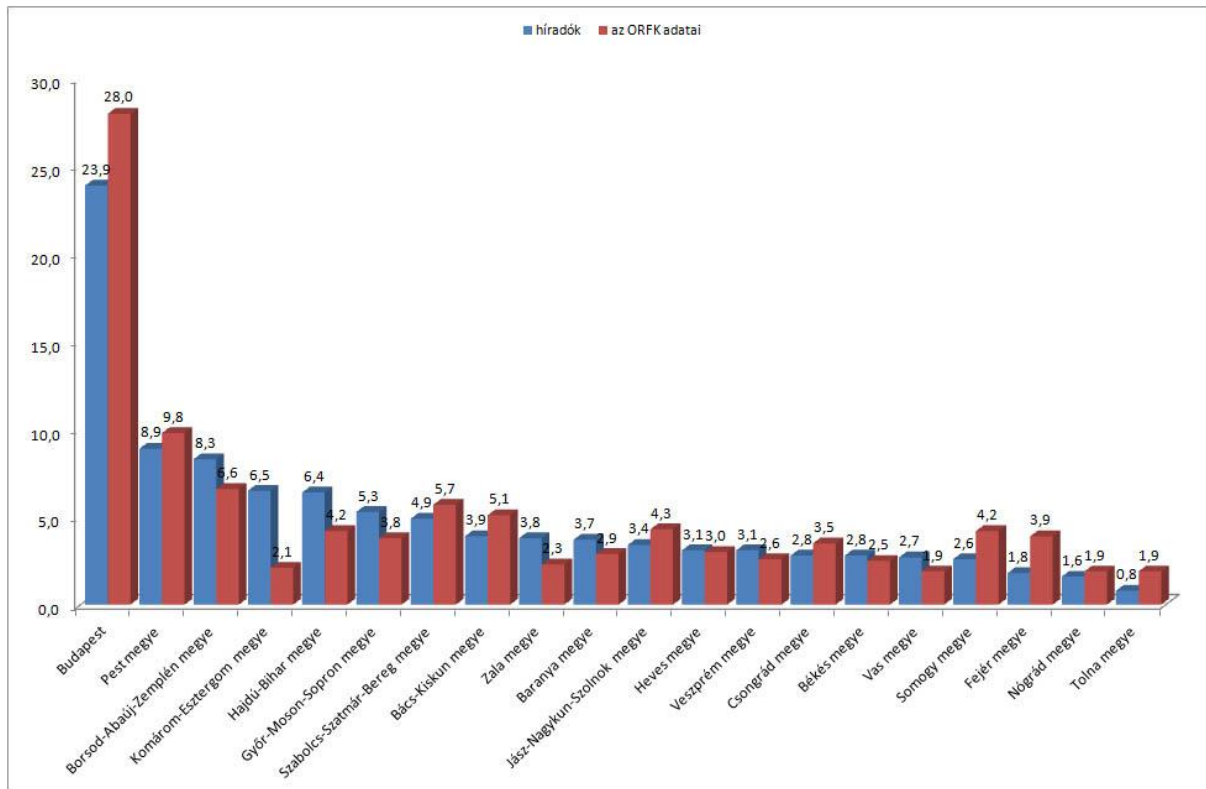

Az elektronikus médiumokban megjelenő bűnesetek földrajzi kötődését is regisztráltuk vizsgálatunk során. Az esetek közel tizedében (10,9%) nem közölték a nézőkkel/hallgatókkal a cselekmény helyszínét. Erős Budapest-központúság volt megfigyelhető, a hírek közel negyede a fővároshoz kötődött (23,9%). Az elektronikus médiában bűncselekményekkel kapcsolatban leggyakrabban

⁴ <https://bsr.bm.hu/SitePages/DokumentumtarLista.aspx?libraryName=BuncselekmenyiAdatok>

szereplő három térség (Budapest, Pest megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye) megegyezett az ORFK statisztikáiban előfordulókkal. Közülük egyedül az utóbbi megye felülreprezentáltsága volt megfigyelhető (8,3% vs. 6,6), ami leginkább az RTL Klub gyakorlatának volt köszönhető (10,5%). A legszembetűnőbb eltérés Komárom-Esztergom megyénél mutatkozott, amelynek aránya több mint háromszor magasabb volt a híradókban, mint a bűnügyi statisztikában (6,5% vs. 2,1%).

4. ábra: A hírműsorokban megjelenő, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények földrajzi kötődése (a műsoridő százalékában)

7. táblázat: A hírműsorokban megjelenő, a törvény hatálya alá tartozó bűncselekmények földrajzi kötődése (csatornánként, a műsoridő százalékában)

	M1 esti Híradó	Duna TV Híradó	Déli Krónika	Tények (TV2)	RTL Klub Híradó	Class FM Hírek
Budapest	40,8	41,0	18,9	21,3	25,8	40,3
Bács-Kiskun megye	1,7	0,9	*	4,2	3,5	7,1
Baranya megye	1,8	0,8	*	4,2	3,2	1,7
Békés megye	5,6	9,6	*	3,0	2,2	0,9
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2,3	*	6,7	7,6	10,5	5,7
Csongrád megye	3,7	4,0	8,2	2,8	2,3	5,7
Fejér megye	2,2	2,0	*	2,5	0,5	0,9
Győr-Moson-Sopron megye	8,4	7,2	*	4,6	6,4	3,8
Hajdú-Bihar megye	3,6	7,5	8,5	6,4	7,0	1,1
Heves megye	3,6	*	7,1	3,7	2,2	2,3
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0,6	1,8	4,4	4,1	2,4	2,2
Komárom-Esztergom megye	4,0	8,6	*	6,7	6,4	3,4
Nógrád megye	2,5	1,8	3,0	1,6	1,6	0,5

Pest megye	5,9	6,8	7,4	8,2	10,5	6,9
Somogy megye	1,8	5,4	13,3	2,8	1,9	4,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	3,2	1,7	20,2	5,3	4,0	7,0
Tolna megye	2,0	*	2,5	0,8	0,6	0,3
Vas megye	1,9	*	*	3,1	2,2	0,2
Veszprém megye	*	0,7	*	3,9	2,0	0,4
Zala megye	4,3	*	*	3,1	4,9	5,4

Összefoglalás

2015-ben jelentős változás állt be az elektronikus médiumok gyakorlatában a bűnügyi híradások szerkesztését illetően. A hírműsorok főként a kvótába nem tartozó esetek bemutatására fókuszáltak, aminek az volt a következménye, hogy a „klasszikus” értelemben vett büntettekről szóló híradások aránya minden műsor esetében jelentősen visszaesett.

Melléklet

A hírműsorok adatainak elemzéséhez felhasználtuk az ORFK bűnügyi statisztikáit is. Az alábbi táblázatban azoknak a bűntetteknek a statisztikai adatait csoportosítottuk be az általunk használt kategóriák szerint, amelyeket, ha a hírműsorok bemutatnának, akkor az Mttv. 38 § (1) bekezdése vonatkozna rájuk.

Az ORFK által regisztrált bűncselekmények adatai az elkövetés helye szerint

	gyilkosság	rablás, erőszakos bűncselekmény, életelleni bűncselekmény	lopás, gazdasági bűncselekmény	ittas vezetés, cserbenhagyás
Budapest	33	11546	55430	1861
Baranya megye	11	1602	5077	416
Bács-Kiskun megye	11	2135	8672	1658
Békés megye	4	1398	4362	419
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	14	5126	10333	892
Csongrád megye	5	1899	6057	659
Fejér megye	10	1647	7330	502
Győr-Moson-Sopron megye	9	1756	7013	592
Hajdú-Bihar megye	11	2743	6946	653
Heves megye	8	1982	4983	360
Jász-Nagykun-Szolnok megye	9	2747	7334	485
Komárom-Esztergom megye	13	995	3642	537
Nógrád megye	4	1367	3007	291
Pest megye	32	4600	17552	1886
Somogy megye	7	1594	8026	596
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	9	4108	9285	661
Tolna megye	1	1047	3283	319
Vas megye	2	1172	3176	327
Veszprém megye	5	1799	4129	501
Zala megye	7	916	4328	353

forrás: Belügyminisztérium, Koordinációs és Statisztikai Osztályának Bűnügyi Statisztikai Rendszere